

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Posudek oponenta práce

Autor práce: Kateřina Beránková
Název práce: Ženský bodybuilding
Autor posudku: doc. Mgr. Radka Dudová, Ph.D.
Návrh klasifikace práce: *velmi dobře*

Základní charakteristika práce.

Práce se s využitím kvalitativní metodologie sociologického výzkumu zabývá analýzou identit žen v prostředí ženského bodybuildingu, přičemž se zaměřuje jak na institucionální podmínky, tak na zkušenosti a vnímání žen, které se bodybuildingu věnují.

KONCEPČNÍ STRÁNKA PRÁCE

Má práce jasně formulovaný záměr, cíl, výzkumnou otázku a odpovídají jim závěry?

Výzkumná otázka zní následovně: „Jak ženy vnímají maskulinitu a feminitu v ženském bodybuildingu a jak to souvisí s jejich sebepojetím?“ Zvolená otázka je popisná a není nijak teoreticky ambiciózní, a tomu odpovídají i analytické závěry. Empiricky se práce totiž neomezuje jen na narace žen, ale důkladně popisuje prostředí ženského bodybuildingu a institucionální pravidla.

Má práce adekvátně stanovenou a jasně vyloženou metodu a postup řešení?

Metoda a postupy jsou popsány správně a důkladně. Více pozornosti autorka mohla věnovat vlastní pozici ve výzkumu - jak mohl fakt, že se sama bodybuildingu věnuje a toto prostředí dobře zná, zkreslit nebo naopak obohatit výsledky? Nejedná se částečně o autoetnografii?

Jsou jednotlivé části práce (zejm. teoretická a empirická) vyvážené a vhodně propojené, vytváří text konzistentní celek?

Ano

Jsou argumentace a text práce a vystavěny logicky, jasně, srozumitelně? Má práce přehlednou strukturu?

Práce je psaná přehledně a srozumitelně, s jasnou strukturou.

OBSAH PRÁCE

Hodnocení kvality teoretické části práce (relevance k tématu a záměru práce, šíře a hloubka, vzhled autora do problematiky, samostatnost, originalita zpracování,...).

Co se týče teorie, autorka volí možná zbytečně komplikovaný přístup, jelikož vychází z Judith Butler a její poststrukturalní teorie subjektu. Bere si z ní ale jen povrchní tvrzení, že identita je sociálně utvářená a závislá na podmínkách vnějšího světa a nesnaží se více proniknout do jejích fines. Toto pojetí identity ale najdeme u většiny sociologických autorů a není potřeba kvůli tomu sahat v bakalářské práci k poststrukturalismu, tím spíše, že například koncept povinného performování genderu od Butler autorka nezmiňuje, ačkoliv by mohl být pro vysvětlení jejích dat velmi přínosný.

Teorie není dostatečně rozvinutá, není zde pojmenováno to, co je podle mě v popisovaném prostředí ženského bodybuildingu nejvíce analyticky nosné - neustálé napětí mezi prvky maskulinity (svalnaté, silné tělo) a femininity (sexualizované, nalíčené, plastickou chirurgií upravené tělo) - to by v nás mělo vzbuzovat sociologickou zvědavost. Co nám to může říct o genderu a o tom, jak se utváří genderová identita? Autorka sice správně zdůrazňuje sociální povahu utváření osobní a genderové identity, ale bylo by vhodné jít dál a zaměřit se na tento zjevný paradox a představit literaturu, která se jej snaží vysvětlit. Toto vysvětlení můžeme hledat jak u Butler ve výše zmíněném konceptu genderu jako povinné performance, tak v konceptu West a Zimmerman "doing gender" (které sice autorka krátce zmiňuje, ale dále se k nim nevrací). Podle Butler bychom mohli říci, že ženy věnující se kulturistice nenaplnují očekávání spojené s jejich pohlavím připsaným při narození a tak, aby se jako subjekty kvalifikovaly pro žitelný život, využívají znaky a symboly, prostřednictvím kterých alespoň částečně performují svou feminitu. To samé pak platí pro celou oblast ženské kulturistiky a její institucionální pravidla. Důraz na femininí charakteristiky a sexualizace žen v bodybuildingu je tak vlastně soustředěnou prací s cílem udržet sociální řád, nepochybnit dichotomické rozdělení na ženy a muže, na které se podílejí všichni zúčastnění aktéři.

V teoretické části také dle mého názoru chybí sociologická literatura zabývající se tělem a tělesnými úpravami, která je poměrně bohatá a mohla by autorce pomoci v procesu interpretace dat. Respondentky své tělo vnímají jako objekt, na který cíleně působí - není tedy jen součástí jejich identity, ale je od ní zároveň velmi oddělené. Tyto přístupy by autorce pomohly dívat se na data ještě z jiné perspektivy.

Hodnocení kvality empirické části práce (adekvátnost použitých metod a postupů vzhledem k cíli práce, správnost aplikace metod a postupů, prezentace a interpretace výsledků,...).

Metoda a postupy jsou zvoleny správně. Jednotlivé části výzkumu se dobře doplňují. Zároveň je ale trochu škoda, že se empirická část a hlavně interpretace dat zaměřuje jen na popis zkušeností žen. Získaná data jsou totiž poměrně bohatá a terén je zvolen velmi vhodně, a sice tak, že by analýza mohla směřovat k obecnějším a více teoretickým úvahám: co nám ženská kulturistika říká o feminitě (a maskulinitě), a o genderu jako sociální kategorii?

Empiricky se práce totiž neomezuje jen na narace žen, ale důkladně popisuje prostředí ženského bodybuildingu a institucionální pravidla. Samotný popis prostředí bodybuildingu by podle mého názoru mohl být součástí empirických zjištění, jelikož vychází ze zúčastněného pozorování a analýzy dokumentů. Tento popis by si zasloužil vlastní analýzu a interpretaci toho, jak do pravidel soutěží vstupuje gender jako povinná performance a jak se na tom podílejí jednotliví aktéři. V podstatě by zde šlo analyzovat, jak na bodybuilding jako "rozrušování genderu" reaguje na jedné straně instituce (tedy pravidla soutěží) a na straně druhé jak to prožívají samy aktérky. I v případě rozhovorů jde analýza a interpretace jen na půl cesty: Autorka se omezuje na to, že konstatuje, že aktérky konstruují svou identitu pod vlivem sociálních interakcí, a cítí se „vyloučené z kolektivu“. Podle mého názoru by bylo přínosnější interpretovat konzistentně jejich zkušenosti a vyprávění o nich z pohledu performance genderu (případně děláním genderu a

accountability). Respondentky nevyhovují sociálním normám, nedělají gender správně (např. nechodí v kroji na plesy) a cítí se proto jiné, divné - nenaplnují nároky accountability (podle West a Zimmerman) nebo se (podle Butler) nekvalifikují pro "žitelný život". Její identita je tím narušena; neví jak utvářet sama sebe jako subjekt.

Hodnocení diskuse a závěrů práce (soulad interpretací a závěrů s výsledky empirických analýz, provedení diskuse závěrů, snaha o vysvětlení závěrů a jejich argumentace, zodpovězení výzkumných otázek, naplnění cílů práce).

Diskuse je napsána poměrně kvalitně, autorka se zde vrací k hlavním zjištěním a diskutuje je s literaturou. Nakonec zmiňuje, že jedním z limitů výzkumu je nereprezentativnost výzkumného vzorku. V kvalitativním výzkumu ale nemá smysl o reprezentativitě vůbec hovořit a ani není cílem jí dosáhnout. Je ovšem možné, že do výzkumu nebyly zahrnuty některé typy a skupiny žen, které se věnují bodybuildingu a mají odlišný vztah ke svému tělu. Závěr neplní svou funkci - měl by shrnout hlavní nová zjištění, přínosy výzkumu, ne jen zopakovat strukturu práce.

FORMÁLNÍ ASPEKTY PRÁCE

Hodnocení naplnění kritérií odborného textu (rozsah práce (BP 72-126 tis. znaků, DP 108-162 tis. znaků) citační normy, odkazy, popis datových zdrojů, jasnost odlišení myšlenek autora od převzatých, seznam literatury atd.)

Práce naplňuje kritéria odborného textu a požadavky na bakalářskou práci.

Hodnocení vhodnosti a úplnosti využití informačních zdrojů (literární prameny, databáze, zahraniční literatura, datové zdroje,...)

Autorka cituje poměrně dost pramenů včetně zahraničních zdrojů. Dle mého se ale příliš omezuje na texty zabývající se přímo bodybuildingem. V případě teoretických zdrojů se jedná spíše o sekundární literaturu.

Hodnocení jazykové, stylistické a grafické úrovně práce (grafická úprava, členění textu, označení příloh, zpracování tabulek, grafů, schémat atp.)

Jazyk práce je občas těžkopádný, místy až krkolomný (viz. např.: „Ačkoli byly v historii snahy o oddělení fyzického těla a duše...“ Práce je ale vcelku čtivá a dobře organizovaná.

Další poznámky

Celkové hodnocení práce

Jedná se o průměrnou bakalářskou práci, která dobře prezentuje problém a základní způsoby, jak na něj teoreticky nahlížet, a pokouší se o vlastní kvalitativní analýzu dat. Empirická část práce má velký potenciál, který ale zůstává nenaplněný. Implicitně ukazuje, jak ženy v bodybuildingu vytvářejí a opracovávají svá těla jako objekty, a přitom "dělají" a "rozvolňují" gender zároveň. Posunují normy "ženskosti" a "přirozenosti", ale přitom, aby se kvalifikovaly

pro "žitelný život", musí performovat femininitu. Ženský bodybuilding je jedinečnou oblastí, ve které je možné tento proces pozorovat. Data ukazují, že i biologie, tělo a přirozenost jsou sociální konstrukty (viz J. Butler - těla vznikají v diskurzu). Analýza autorky ale tuto možnost příliš nevyužívá a zůstává povrchní a popisná. I tak ale ukazuje, že dokáže pracovat s odbornou literaturou, sebrat dobrá kvalitativní data a provést (alespoň nějakou) analýzu, a předložit výsledky ve formě odborného textu. Proto se domnívám, že práce naplňuje nároky bakalářské práce.

Otázky a náměty k obhajobě

Jak jednotliví aktéři v prostředí ženského bodybuildingu „dělají“ a „rozvolňují“ gender? Co z toho plyne pro porozumění genderu jako sociálnímu konstruktu?

Jak mohl fakt, že se sama bodybuildingu věnujete a toto prostředí dobře znáte, zkreslit nebo naopak obohatit výsledky? Nejedná se částečně o autoetnografii?

Datum: 3.6.2024

Podpis: Radka Dudová